

TJUGOFEMTE SÖNDAGEN ”UNDER ÅRET”

ÅRGÅNG C

Första läsningen: **Am 8:4-7** (*Herrens ord till dem som ”vill köpa de fattiga för pengar”*)

Amos ord från 700-talet f. Kr. är ohyggligt aktuella. ”Varför ska vi butiksägare tvingas hålla stängt och gå miste om intäkter för att kristna firar *Kristi himmelfärds dag?*” – så frågas det i dag (jfr v. 5). Den otyglade kapitalismen vill ha *vinst framför allt*, ibland på bekostnad av ärligheten (v. 5): varor framställs bättre än de är. Värst drabbas de svagaste (v. 6). Amos förkunnelse handlar inte bara om ekonomi. När vi reducerar Gud till en coach för personliga intressen, när vi söker *spiritual wellness* och inte **sanning** utmanas vi av Amos.

Andra läsningen: **1 Tim 2:1-8** (*Jag uppmanar till bön för alla människor till Gud som vill att alla människor skall räddas*)

Paulus önskar att kristna lugnt och stilla verkar för att *alla människor skall räddas* (v. 3). Hade han skrivit samma sak i v. 2 om han vetat att den kejsare som regerade just då, Nero, skulle döma honom till döden? V. 8: rätt bön beror inte på yttre hållning (”lyfta händer”) utan på inre: *upplyft era hjärtan* uppmanar prästen oss i mässan.

Evangelium: **Luk 16:1-13** (*Ni kan inte tjäna både Gud och mammon*)
(alternativ, kortare läsning: Luk 16:10-13)

Omedelbart får vi här intrycket av en slug bedragare som fuskar till sig privilegier hos sin arbetsgivares låntagare för att rädda sin framtid. I så fall är det inte utan viss humor som Jesus *berömde den ohederliga förvaltaren* (v. 8). Poängen är då: ”Tänk om ni som vill vara hederligare än han kunde vara lika snabba och beslutsamma med att förbereda er för domens dag genom att dela med er åt behovande!” Det är i den andan som Lukas ger oss berättelsen. Men den kan från början ha haft fler undertoner: det var vanligt på Jesu tid att rika arrendatorer kringgick förbudet mot ränta (5 Mos 23:20) genom att låta sina debitorer kvittera för *mer* än de hade lånat. På så sätt gjorde de vinst utan att krocka med Moses lag. Men se här: förvaltaren, vars jobb var att skyffla in pengar åt sin frånvarande chef, låter skriva om kvittona så att de nu stämmer med verkligheten. Han är därmed trogen *i fråga om andras egendom* (v. 12), nämligen de skuldsattas! Så är han förebild för den som väljer Gud i stället för pengarnas och profitens avguderier (”mammon” i v. 13). Många kristna arbetar i lägen där vinstintressen går före allt och mår dåligt. Katolska kyrkan framhåller *det allmänna bästa* mot marknadskrafternas tyranni, utan att förespråka en centraliserad totalstyrning av ekonomin (*Katolska kyrkans katekes*, nr 2424-2425). Det är upp till varje kristen, var hon än finns, att hitta kloka sätt att begränsa *mammons* agenda och främja Guds.

MÅNDAGEN I 25 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Esr 1:1-6** (*Ni skall dra upp till Jerusalem för att bygga Herrens hus*)

Vi ska nu under tre veckor höra om tiden kring återuppbyggnaden av templet i Jerusalem (ca år 515 f.Kr.). Vi börjar med Esras bok. Persernas otippade militära överlägsenhet överrumplade babylonierna, men den blev en befrielse för judarna i exil i Babylon och för andra förtryckta religioner. Perserkungen Kyros (Kores) utnyttjade skickligt splittringen hos sina fiender: så öppnade guden Marduks präster, som låg i strid med sin frånvarande kung Nabonidus år 539, Babylons portar för "befriaren". Judarnas profeter förutsåg detta (se t.ex. Jer kap. 50 och 51; Jes 21:9). Kyros ord: *Alla jordens riken har Herren, himlens Gud, givit mig* (v. 2) upprepas i Matt 28:18 av **vår befriare, Jesus**. I hans namn byggs **kyrkor** i dag, liksom man då byggde Jerusalems tempel.

Evangelium: **Luk 8:16-18** (*Lampan sätts på en hållare, så att de som kommer in ser ljuset*)

Medan Matteus använder Jesusordet om **lampan under kärlet** som en uppmaning att låta alla se våra goda gärningar (Matt 5:15-16) så handlar det hos Lukas (jfr Mark 4:21-25) om att *ta till sig Guds budskap*. Jesus kan mycket väl ha använt den roande bilden i olika sammanhang. Liknelsen är lätt absurd – bara en clown tänder ett ljus och sätter en hink över det (och sedan sätter han sig kanske på hinken som blivit glödhet!). V. 17: allt i Jesu undervisning skall *komma till synes*, Jesus talade öppet och dolde inget (Joh 18:20-21). Detta var viktigt att framhålla mot *gnostiska* sekter som påstod sig ha en hemlig kunskap som Jesus enligt dem hade förmedlat bara till en sluten elit (jfr Luk 8:9 f). V. 18: varje ord av Jesus är viktigt och vi ska lyssna noga. De som har *rätt förståelse* (och tro) kommer att få mycket mer (Am 8:11)! De som lyssnar dåligt kommer att mista den tro de har (eller som de trodde de hade). En ytlig kristendom blir livlös (exempel: apartheid-teologin som trivdes inom vissa samfund i det gamla, rasistiska Sydafrika). Den dunstar bort som ett unket barndomsminne man skakar av sig.

Herre, du har varit vår tillflykt från släkte till släkte (Ps 90:1).
--

TISDAGEN I 25 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Esr 6:7-8, 12b, 14-20** (*De byggde Herrens hus färdigt och firade påskhögtiden*)

Med stor möda återbyggs Guds hus på ruinerna av det strålande bygget från kung Salomos tid. Några av de äldsta i folket hade med egna ögon sett det gamla (Esr 3:12; Hagg 2:4). Drygt 70 år efter katastrofen år 587/586 f. Kr., då babylonierna förstörde Jerusalem, stod huset nu där igen – en liten och fattig version för ett litet fattigt folk. Att kung Dareios i v. 8 anordnar att bygget finansieras med statsbidrag betyder inte att det fanns gott om pengar, tvärtom – att han måste upprepa sin föregångare Kyros dekret (se Esr 1:1-6) visar att det gick trögt att driva in pengar! Profeterna *Haggaj* och *Sakarja* (vars böcker vi läser fr. o. m. i övermorgon) var drivkrafter bakom bygget (v.14) – lite som vår

biskop *Hubertus* när nya katolska kyrkor byggdes och invigdes på löpande band i Sverige under 1980-talet.

Evangelium: **Luk 8:19-21** (*Min mor och mina bröder är alla som handlar efter Guds ord*)

Jungfru Maria var för Lukas förebilden, prototypen för den som lyssnar till Guds ord, bevarar det i sitt hjärta och prompt handlar efter det (v. 21; jfr Luk 1:26-38; 2:19; 2:51; 1:39). Men Jesu släkt stod inte bakom honom: *Inte heller hans bröder trodde på honom* (Joh 7:5, även det en kontrast till Maria: Joh 2:1 f). Det är fräckt, ja, pinsamt att de står Jesus mitt i hans undervisning. De drar väl Maria med sig för ”då måste Jesus komma ut och höra på oss!” Man kan som jämförelse föreställa sig att en biskop står och predikar i kyrkan. Då anländer släkten och vill träffa honom utanför, genast! Det är samma sak som att säga att han är galen och ska tas omhand (jfr Mark 3:21). Men senare kom Jesu ”bröder” (d.v.s. släkt i vidare bemärkelse) till tro. Ja, kyrkan i Jerusalem leddes av dem under minst två generationer (först *Jakob den yngre* och sedan *Symeon, Kleopas son*, Luk 24:18; Joh 19:25; Eusebios: *Kyrkohistoria*, III:11; IV:5, Artos förlag 1999). Det är fullt möjligt att Jesu ord i dagens läsning varnar mot risken för en framtida ”familjedynasti” (Lukas, den resande reportern från de grekiska kristnas värld såg kanske denna risk med egna ögon!).

Hela kyrkan är en verklig familj av bröder och systrar. Den är *mer* familj för oss än vår biologiska familj ifall denna drar bort oss från Gud. Då får vi avvisa dem direkt.

Lär mig att göra din vilja, ty du är min Gud (Ps 143:10).

ONSDAGEN I 25 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Esr 9:5-9** (*Gud har inte övergett oss*)

Den judiske skriftlärde Esra växte upp i exilen i Babylon och hade tydligen goda kontakter nära perserkungen Kyros (se läsningen igår). Esra utverkade att Moses lag upphöjdes till *persisk lag i Jerusalem*, dit många judar hade återvänt och där det nya templet nu stod klart. Därmed började en tid då tillhörigheten till judiska folket allt mer blev en fråga om *trohet mot den religiösa lagen* och mindre en etnisk fråga. Esra anlände till Jerusalem och förfärades över *blandäktenskapen* som hotade den religiösa identiteten. Därav den förtvivlade bönen här. Vi överlever inte om vi bildar familjeband till andra religioner – en svår fråga även i dag för oss katoliker!

Evangelium: **Luk 9:1-6** (*Jesus sände ut dem för att förkunna Guds rike och bota sjuka*)

Den här kampanjen handlar inte om att föra valkamp så att Jesus kommer till makten. Jesus HAR makten, **Guds efterlängtnade kungarrike är nu här**, och det ska basuneras ut i varje avkrok av Galileen. Jesu makt är *andlig*, men är *mer verklig* än politisk makt: Jesus kunde kuva sjukdomar och demoner och även delegera denna myndighet till apostlarna

(v. 1). Nu blir de utvalda tolv verkligen *apostlar* (= ombud med fullmakt). Resereglerna i v. 3-6 ska förmodligen förstås så här: *Ta inte med bagage, man kommer att välkomna och förse er. Spill inte tid på att leta upp de mest inflytelserika byborna att övernatta hos utan stanna på det första stället ni hittar. Vill man inte lyssna i byn, så bara dra. Men visa dem först att de nu missar Guds rike* (judar brukade skaka av sig damm från fötterna när de lämnade *hedniska* områden).

Kyrkan fick modifiera dessa regler. Det gjorde redan Jesus (Luk 22:35-38). Kristen mission kan inte räkna med goodwill överallt. Man får ha med sig pengar, ja ibland svärd som försvar mot rövare. Men arbetet är likadant i alla tider: 1. förkunna, 2. bota sjuka, och 3. lösa från ondskans makt. Själavård, sjukvård och undervisning hänger ihop. I Afrika och Mellanöstern ser man vid varje katolsk kyrka ofta både vård och skola. Så var det även t.ex. i Danmark, dit kyrkan återvände i början av 1900-talet.

Jag skickar er som får in bland vargar. Var därför kloka... (Matt 10:16).

TORSDAGEN I 25 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Hagg 1:1-8** (*Bygg upp mitt hus, så vill jag ha behag till det*)

Stora stenblock låg huller om buller i Jerusalem år 520 f. Kr. Ingen trodde längre på att Guds hus kunde återuppbyggas. Då framträdde *Haggaj*. Tillsammans med profeten *Sakarja* fick han fart på bygget (jfr Esr kap. 5 och 6:14). Serubbabel, en Davidsättling som perserna insatt till guvernör, översteprästen Jeshua samt folket övertygades om projektet. Fem år senare stod templet där (Esr 6:14-15).

De motvilliga i v. 2 vågade kanske inte tro att *straffets tid* var över. "Gud tillåter inte att vi tar detta initiativ än!" Men Haggaj trodde på *nåden*. "NU är det dags! Bygg, era latmaskar!" Haggajs ord svider även oss: *Tänk på hur ni har det!* (v.5,7). Vi bygger åt oss själva, inte åt kyrkan! V. 6 tolkas bäst som vår *självömkan*. Den helige Franciskus av Assisi reparerade skadade kapell. *Skaffa virke, bygg upp mitt hus!* (v. 8).

Evangelium: **Luk 9:7-9** (*Vem är han som jag hör allt detta om?*)

Drygt tre decennier tidigare *darrade* Herodes den store, *och hela Jerusalem med honom*, inför Jesu födelse (jfr Matt 2:3). Nu darrar kungens son, Herodes Antipas som bara är "tetrark", d.v.s. romersk småfurste. Hans agenter är väl informerade om folkopinionen (v. 7). Där kokar vreden över mordet på *Johannes Döparen*: Enligt den judiske historieskrivaren Josefus Flavius (Ant. 18:116-119) ansåg några judar att Herodes nederlag i krig mot grannfolket (nabateerna) år 36 e.Kr. var ett straff för denna ogärning 6-7 år tidigare. Tanken att Döparen kunde hämnas genom att bli levande igen föreföll rimlig. Matteus och Markus vet att fursten faktiskt trodde att Jesus var den återuppståndne Johannes (Matt 14:2; Mark 6:16). De två ger oss även makabra detaljer om födelsedagsavrättningen (Matt 14:3-12; Mark 6:17-29).

Herodes försökte få träffa Jesus (v. 9). Därmed menas *mörda*, som vi ser i Luk 13:31. När de två äntligen möts är Jesu rörelse sprängd. Mästaren står i bojor framför sin furste. Då är rädslan borta: Herodes gör narr av den fattige Gudsmannen, sveper en lyxmantel kring honom och slänger ut honom (Luk 23:11) till hånskrattande romerska soldater.

Rädda mig, Herre, från onda människor (Ps 140:2).

FREDAGEN I 25 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Hagg 2:1b-10** (*Inom en liten tid skall jag fylla detta hus med härlighet*)

Profeten Haggajs exakta datering i v. 1 visar att han fick detta ord från Gud den 17 oktober år 520 f. Kr. enligt vår tideräkning. Bygget av det andra templet i Jerusalem mötte många problem (se läsningen i går). De gamla som i sin ungdom såg det första templet skakade på huvudet: det nya verkade i deras ögon bli *ingenting* (v. 4). Men *jag är med er*, säger Gud (v. 5; se betydelsen av Gudsnamnet Jahvé i 2 Mos 3:14). Med Gud vågar man hoppas! Det nya templet ska en gång upplysas av sin Herres besök – **Jesusbarnet på Marias arm** (Luk 2:22 f; Mal 3:1). Det starka hoppet smittar av sig på oss: sörjer du när du ser en kyrkoruin? Våga tro! *Härligheten hos detta hus ska bli större än den var förut* (v.10).

Evangelium: **Luk 9:18-22** (*Du är Guds Messias. Människosonen måste lida mycket*)

Lukas betonar att Jesus vid detta tillfälle drog sig undan *för att be* (v. 18). Hans evangelium är en *böneskola*, full av liknelser och förklaringar om bön och även böner i Jesu egen mun. De tre hymnerna i **Kyrkans dagliga bön** är från hans bok: *Sakarias lovsång* (Luk 1:68-79, i morgonbönen laudes), *Marias lovsång* (Luk 1:46-55, i kvällsbönen vesper) och *Simeons lovsång* (Luk 2:29-32, i bönen inför natten, completorium). Petrus svar på Jesu fråga i v. 20 låter som i Joh 6:69, men annars är allt här en parallell till Matt 16:13-23 och Mark 8:27-33. Matteus och Markus kan tillägga att Petrus tog Jesus åt sidan och försökte få honom att sluta prata om att han skulle lida. Lukas nämner inte denna för Petrus pinsamma incident. I Markus version bildar Petrus bekännelse mittpunkten i hela evangeliet. Hos Matteus får vi den högtidliga installationen av ”ståthållaren” i kyrkan, Petrus (Matt 16:18-19), alltså påveämbetet. Men hos Lukas ges berättelsen närmast i förbifarten. Vi noterar att lärjungarna har samma bild av folkopinionen som Herodes agenter (se läsningen i går) och att Jesus förkunnar sitt lidande och sin död. Ingen kommenterar det (än).

Förslag till fredagsoffer: Ta itu med det ansvar jag ofta undviker och be Gud om TRO!

LÖRDAGEN I 25 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Sak 2:1-5, 10-11a** (*Se, jag kommer för att ta min boning i dig*)

Profeten *Sakarja* deltog i kampanjen för återuppbyggandet av det nya templet i Jerusalem med bl.a. *Haggaj* (se läsningarna i går och i förrgår). År 519 f. Kr. får Sakarja, som är full av tro på Jerusalems framtid, en vision: en ängel mäter upp mark så att en ny skyddande mur kan byggas i stället för den som babylonierna raserade år 587/586 f. Kr. En annan ängel har dock en stor nyhet: Jerusalem blir så folkrikt att ingen mur kan omsluta staden! Herren själv ska bli en *mur av eld* (v.5), liksom *det ljungande svärdet* vid ingången till Paradiset (1 Mos 3:24), eller *molnpelaren* som en gång skyddade folket (2 Mos 14:19-20). Vi inser: Sakarja anar här *det himmelska Jerusalem* (Upp kap. 21).

Evangelium: **Luk 9:43b-45** (*Människosonen skall överlämnas i människors händer*)

”Han har häpnadsväckande framgångar!” – så beskrevs nog den nye galileiske undergöraren och predikanten bland folket. Lärjungarna måste ha berusats av medvinden och tagit den som ett säkert tecken på att *nu blir det seger för Guds kungarrike – bara en fråga om dagar innan världen förvandlas till Paradiset!* Jesus korrigerar tvärt denna förväntan. Han ber – ovanligt tydligt – om uppmärksamhet: *Lyssna noga på vad jag nu säger till er* (v. 44). I v. 45 visar Lukas med lika stor tydlighet att lärjungarna blev rädda och inte fattade vad Jesus menade.

”Ska *Människosonen* från himlen dödas av människor? Vansinne! Kan denna gestalt som ska få *makt, ära och herravälde av Gud* (Dan 7:13-14) vara svagare än människor?” Dessa ord stod i skriande kontrast till alla Jesu mäktiga under. Men lärjungarna glömde inte orden. Vid uppståndelsen avslöjades meningen (Luk 24:6-8).

Uppståndelsen är poängen. Den firar vi – än en gång – i morgon, liksom varje söndag.

Min andel är Herren, jag lovar att lyda dina ord (Ps 119:57).
